

ความเป็นมา

โรคไข้เลือดออก เป็นปัญหาสาธารณสุขที่สำคัญของประเทศไทยเป็นเวลากว่าห้าสิบปี ถึงแม้ว่าจะมีมาตรการและแนวทางการดำเนินงานที่ชัดเจน แต่ยังคงพบว่ามีภาระของโรคอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่องในทุกปี สำหรับจังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า โรคไข้เลือดออกเป็นปัญหาสาธารณสุขที่สำคัญใน 10 อันดับแรกของโรคที่เฝ้าระวังทางระบาดวิทยา คิดเป็นอัตราป่วยในปี พ.ศ. 2550 – 2552 เท่ากับ 157.86, 105.08 และ 58.98 ต่อประชากรแสนคน ตามลำดับ และ ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม – 31 พฤษภาคม 2553 มีรายงานผู้ป่วยไข้เลือดออกจำนวน 216 ราย อัตราป่วย 16.51 ต่อประชากรแสนคน ถึงแม้ว่าแนวโน้มของโรคจะลดลงการประเมินประสิทธิภาพของระบบการเฝ้าระวังให้มีความครบถ้วน ถูกต้อง ทันเวลา จะเป็นเครื่องมือช่วยให้การดำเนินการสอบสวนและควบคุมโรค มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ดังนั้น สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดร้อยเอ็ดจึงดำเนินการประเมินระบบเฝ้าระวังโรคไข้เลือดออก (รวมไข้เดงกีและไข้เลือดออกช็อก) ทั้งในคุณลักษณะเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ เพื่อนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษา มาวางแผนการพัฒนาระบบข้อมูลการเฝ้าระวังโรคไข้เลือดออก ให้มีความครบถ้วน ถูกต้อง ทันเวลา และนำไปกำหนดนโยบายและดำเนินการแก้ไข ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาระบบเฝ้าระวังโรคไข้เลือดออกในจังหวัดร้อยเอ็ด
2. เพื่อทราบคุณลักษณะและการใช้ประโยชน์จากระบบเฝ้าระวังโรคไข้เลือดออกในจังหวัดร้อยเอ็ด
3. เพื่อให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงพัฒนาระบบเฝ้าระวังโรคไข้เลือดออกในจังหวัดร้อยเอ็ด

วิธีการศึกษา

เป็นการศึกษาภาคตัดขวาง (Cross-sectional study) ทั้งเชิงปริมาณ (Quantitative study) และ เชิงคุณภาพ (Qualitative study)

การคัดเลือกพื้นที่ทำการศึกษา พิจารณาคัดเลือกพื้นที่ในการเก็บข้อมูลโดยใช้เกณฑ์ขนาดและจำนวนเตียงที่ให้บริการ จากนั้นสุ่มอย่างง่าย เลือกโรงพยาบาลที่จะทำการศึกษารายงาน 4 แห่ง จากจำนวนโรงพยาบาลทั้งหมด 17 แห่ง ดังนั้น โรงพยาบาลทั่วไปขนาด 500 เตียง 1 แห่ง โรงพยาบาลชุมชนขนาด 60 เตียง 1 แห่ง และ

โรงพยาบาลชุมชนขนาด 30 เตียง 2 แห่ง

กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา

1) ข้อมูลผู้ป่วยไข้เลือดออกจากรายงาน 506 รหัสโรค 26, 27, 66 จากโปรแกรม R 506 ที่เข้ารับการรักษาในโรงพยาบาลที่กำหนดเป็นกลุ่มตัวอย่างในช่วงเวลาที่ศึกษา

2) ข้อมูลที่ได้จากการค้นประวัติผู้ป่วย (Active case finding) โดยการทบทวนเวชระเบียนผู้ป่วยนอกและผู้ป่วยใน จากโรงพยาบาลที่กำหนดเป็นกลุ่มตัวอย่าง ตามรหัสโรค ICD - 10 ใน 4 กลุ่มโรค ดังนี้ ไข้เดงกี A90 (DF) ไข้เลือดออกและไข้เลือดออกช็อก A 91 (DHF, DSS) ไข้ไม่ทราบสาเหตุ R50.9 (Fever unspecified) และ การติดเชื้อไวรัสไม่ระบุชนิด B34.9 (Viral infection unspecified)

ระยะเวลาที่ศึกษา

ศึกษากลุ่มตัวอย่างที่เข้ารับการรักษา ในระหว่างวันที่ 1 มกราคม - 31 พฤษภาคม 2553

การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ

1. ทบทวนเวชระเบียนผู้ป่วยนอก (OPD card) และผู้ป่วยใน (IPD chart) ผู้ป่วยที่มีการวินิจฉัยโรคตามบัญชีจำแนกโรคระหว่างประเทศ (ICD 10) ดังนี้ A 90 (DF), A 91 (DHF, DSS), R50.9 (Fever unspecified) และ B 34.9 (Viral infection, unspecified)

2. เกณฑ์การคัดเลือกผู้ป่วยเข้าในการศึกษา (Inclusion criteria)

- ไข้สูง มากกว่า 38.5 องศาเซลเซียส
- Tourniquet test ให้ผล Positive
- ผลการตรวจทางห้องปฏิบัติการเข้าได้กับ

ไข้เลือดออก ประกอบด้วยจำนวนเม็ดเลือดขาว (WBC) น้อยกว่า 5000 cells/mm³ และ จำนวนเกร็ดเลือดน้อยกว่า 100,000 cells/mm³ และความเข้มข้นของเลือด(Hct) เพิ่มขึ้นมากกว่าหรือเท่ากับร้อยละ 20

- แพทย์วินิจฉัยว่า เป็นไข้เลือดออกหรือสงสัยไข้เลือดออก

3. บันทึกข้อมูลผู้ป่วยที่เข้าตามนิยามทั้ง 2 นิยาม ลงในแบบเก็บข้อมูลผู้ป่วยรายบุคคล

4. ตรวจสอบหาผู้ป่วยที่มีอาการเข้ากับนิยามผู้ป่วยโรค

ใช้เลือดออกของสำนักบรรดาวิทยา และนิยามตามการวินิจฉัยของแพทย์ จากนั้นนำมาวิเคราะห์เปรียบเทียบกับข้อมูลจากรายงาน 506 ที่โรงพยาบาลส่งรายงานให้สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด เพื่อตรวจสอบหาความไว ค่าพยากรณ์บวก ความถูกต้อง ความเป็นตัวแทนและความทันเวลาในการรายงาน

5. นิยามผู้ป่วยที่ใช้ในการศึกษาเชิงปริมาณ จำแนกเป็น 2 นิยาม (Criteria) ดังนี้

นิยามที่ 1 ใช้นิยามการเฝ้าระวังโรคไข้เลือดออก ตามคู่มือนิยามการเฝ้าระวังโรคติดต่อประเทศไทย สำนักบรรดาวิทยา พ.ศ. 2546 ดังนี้

ไข้เดงกี

มีไข้เฉียบพลัน ร่วมกับ อาการอื่น ๆ อย่างน้อย 2 อาการ ต่อไปนี้ คือ ปวดศีรษะอย่างรุนแรง ปวดกระบอกตา ปวดกล้ามเนื้อ ปวดกระดูกหรือข้อต่อ มีผื่น มีอาการเลือดออก tourniquet test ให้ผลบวก และมีผล Complete Blood Count (CBC) พบมีจำนวนเม็ดเลือดขาวต่ำ (ต่ำกว่า 5,000 เซลล์/ลูกบาศก์มิลลิเมตร) โดยมีสัดส่วน lymphocyte สูง หรือมีผลตามเกณฑ์ทางห้องปฏิบัติการจำเพาะ

ไข้เลือดออก

มีไข้เฉียบพลัน และ tourniquet test ให้ผลบวก (ตรวจพบจุดเลือดออกเท่ากับหรือมากกว่า 10 จุด ต่อตารางนิ้ว ถือว่าให้ผลบวก) และ อาการอื่น ๆ อย่างน้อย 1 อาการ ต่อไปนี้ คือ ปวดศีรษะอย่างรุนแรง ปวดกระบอกตา ปวดกล้ามเนื้อ ปวดกระดูกหรือข้อต่อ มีผื่น มีอาการเลือดออก ตับโตมักกดเจ็บและมีการเลือด $\leq 100,000$ เซลล์/ลูกบาศก์มิลลิเมตร หรือ มีฮีโมโกลินเพิ่มขึ้นจากเดิมมากกว่าร้อยละ 10 - 20 หรือมีการรั่วของพลาสมา หรือมีผลการเชื่อมโยงทางบรรดาวิทยากับผู้ป่วยรายอื่น ๆ ที่มีผลการตรวจยืนยันทางห้องปฏิบัติการจำเพาะ หรือมีผลตามเกณฑ์ทางห้องปฏิบัติการจำเพาะ

ไข้เลือดออกช็อก

ผู้ป่วยไข้เลือดออกที่มีการเปลี่ยนทางระบบไหลเวียนโลหิต โดยพบ Pulse pressure ≤ 20 mmHg หรือมีภาวะช็อก (shock) หรือมีผลตามเกณฑ์ทางห้องปฏิบัติการจำเพาะ

ผลทางห้องปฏิบัติการจำเพาะ ได้แก่

1. ตรวจพบเชื้อได้จากเลือดในระยะไข้ โดยวิธี PCR หรือการแยกเชื้อ หรือ
2. แอนติบอดีจำเพาะต่อเชื้อในน้ำเหลืองคู่ (paired sera) ด้วยวิธี Hemagglutination Inhibition (HI) เพิ่มขึ้น ≥ 4 เท่า หรือ ถ้าน้ำเหลืองเดี่ยว ต้องพบภูมิคุ้มกัน $> 1:1,280$ หรือ
3. ตรวจพบภูมิคุ้มกันชนิด IgM ≥ 40 ยูนิต หรือการ

เพิ่มขึ้นของ IgG อย่างมีนัยสำคัญโดยวิธี Enzyme Immuno Assay (EIA)

นิยามที่ 2 ใช้นิยามตามการวินิจฉัยโดยแพทย์ (Diagnosed by Doctor) ดังนี้ DF, DHF, DSS, R/O DF, R/O DHF

การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ

ศึกษาคุณลักษณะเชิงคุณภาพของระบบการเฝ้าระวังโรคไข้เลือดออก ในเรื่องระบบการเฝ้าระวัง ความยากง่าย ความยืดหยุ่น ความยอมรับ ความยั่งยืน และการใช้ประโยชน์จากระบบเฝ้าระวัง โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์ สอดถามและสังเกตขั้นตอนการทำงานของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับระบบเฝ้าระวังโรคไข้เลือดออกของโรงพยาบาล ตามแบบเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ สถิติเชิงพรรณนา จำนวน ความถี่ และร้อยละของตัวแปรที่ศึกษา

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้การจัดกลุ่มข้อมูล และวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content analysis) ตามตัวแปรที่ศึกษา เช่น ความยอมรับในระบบเฝ้าระวัง, ความยากง่ายของระบบเฝ้าระวัง, ความยืดหยุ่นของระบบเฝ้าระวัง ความยั่งยืนและการใช้ประโยชน์จากระบบเฝ้าระวัง

ผลการศึกษา

1. ผลการศึกษาเชิงปริมาณ (Quantitative Attribute)

ความไว (Sensitivity) และค่าพยากรณ์บวก (Predictive value positive) ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม - 31 พฤษภาคม 2553 มีจำนวนเวชระเบียนผู้ป่วยที่เข้าได้กับรหัส ICD 10 ตาม 4 รหัสโรค จำนวน 1,440 ราย พบว่า มีผู้ป่วยที่เข้าเกณฑ์ตามนิยามทั้ง 2 นิยาม จำนวน 124 ราย ค่าความไวและค่าพยากรณ์บวกของระบบเฝ้าระวังไข้เลือดออก สรุปดังนี้

ความไวของระบบเฝ้าระวังไข้เลือดออก จังหวัดร้อยเอ็ด ทั้ง 2 นิยาม พบว่า ความไวเมื่อนิยามการเฝ้าระวังโรคไข้เลือดออกของสำนักบรรดาวิทยา เท่ากับ ร้อยละ 84.4 หากใช้นิยามตามการวินิจฉัยโดยแพทย์ มีความไว ร้อยละ 74.3

ค่าพยากรณ์บวก เมื่อนิยามการเฝ้าระวังโรคไข้เลือดออกของสำนักบรรดาวิทยา เท่ากับ ร้อยละ 76.5 หากใช้นิยามตามการวินิจฉัยโดยแพทย์ พบว่า มีค่าพยากรณ์บวก ร้อยละ 98.8 (ตารางที่ 1)

เมื่อพิจารณาระดับความไวและค่าพยากรณ์บวก จำแนกรายโรงพยาบาล พบว่า โรงพยาบาลที่มีค่าความไวของระบบเฝ้าระวังอยู่ในระดับดี จำนวน 3 แห่ง ทั้งนิยามการเฝ้าระวังโรคของสำนักบรรดาวิทยาและนิยามตามการวินิจฉัยโดยแพทย์ ส่วนค่าพยากรณ์บวก พบว่า โรงพยาบาลที่มีค่าพยากรณ์บวกอยู่ในระดับดีเมื่อนิยามการเฝ้าระวังโรคของสำนักบรรดาวิทยา 3 แห่ง หากใช้

นิยามตามการวินิจฉัยโดยแพทย์ พบว่า โรงพยาบาลทุกแห่ง มีค่าพยากรณ์บวก อยู่ในระดับดี (ตารางที่ 2)

ความถูกต้องของการรายงาน ความถูกต้องของการบันทึกข้อมูลระบบเฝ้าระวังไข้เลือดออก พบว่า มีความถูกต้องของการบันทึกข้อมูล ตัวแปร อายุ เพศ ที่อยู่ขณะป่วย เท่ากับร้อยละ 100 ส่วนตัวแปรวันที่เริ่มป่วย มีความถูกต้อง ร้อยละ 81.5

ความเป็นตัวแทน จากการศึกษา พบว่า ข้อมูลจากรายงานตามระบบเฝ้าระวังสามารถเป็นตัวแทนได้ทั้งในตัวแปรด้านเพศและอายุ (รูปที่ 1)

ความทันเวลา พบว่า ความทันเวลาในการแจ้งรายงานผู้ป่วยจากโรงพยาบาลไปยังศูนย์ระดับวิทยาอำเภอและศูนย์ระดับวิทยาจังหวัด ได้ภายใน 24 ชั่วโมง ร้อยละ 76.5

2. ผลการศึกษาเชิงคุณภาพ (Qualitative Attributes)

ระบบการเฝ้าระวังและรายงานโรคไข้เลือดออก ในโรงพยาบาลของจังหวัดร้อยเอ็ด มีคู่มือและแนวทางการดำเนินงานด้านการเฝ้าระวังโรคและการดูแลรักษาพยาบาลของจังหวัด เพื่อให้สถานบริการทุกระดับปฏิบัติเป็นไปในทิศทางเดียวกัน มีการกำหนดผู้รับผิดชอบในการเฝ้าระวังและรายงานโรคในทุกโรงพยาบาล และมีศูนย์ระดับวิทยาระดับอำเภอทุกอำเภอ ในการรับแจ้งข้อมูลและรายงานผู้ป่วยไปยังระดับพื้นที่ เพื่อกำหนดดำเนินการสอบสวนควบคุมโรคได้อย่างทันทั่วถึง รวมทั้งมีการสรุปวิเคราะห์สถานการณ์โรคอย่างต่อเนื่อง (รูปที่ 3)

ความง่ายของระบบเฝ้าระวัง มีขั้นตอนและระบบการรายงานโรคที่ไม่ยุ่งยาก มีแนวทางการดำเนินงานและแผนผังแสดงขั้นตอนการรายงานโรคที่ชัดเจนทั้งในระดับจังหวัดและอำเภอ โรงพยาบาล ใช้ระบบฐานข้อมูลจากโปรแกรม Hos XP เหมือนกันทุกแห่ง สามารถดึงข้อมูลและนำเข้าโปรแกรม VepiproW และส่งข้อมูลรายงาน 506 มายังศูนย์ระดับวิทยาอำเภอและจังหวัดได้ทุกวัน สำหรับการรายงานโรคให้กับพื้นที่ ให้แจ้งรายงานตั้งแต่ผู้ป่วยสงสัยทุกรายทางโทรศัพท์ภายใน 24 ชั่วโมงภายหลังพบผู้ป่วย

ความยืดหยุ่นของระบบเฝ้าระวัง กรณีเจ้าหน้าที่ระดับวิทยาไม่อยู่หรือไม่สามารถปฏิบัติงานได้ จะมีเจ้าหน้าที่ในแผนกหรือในกลุ่มงานเดียวกันปฏิบัติงานแทนกันได้

ความยอมรับในระบบเฝ้าระวัง เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานในระดับเห็นถึงความสำคัญของระบบการเฝ้าระวัง และให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี รวมทั้งผู้บริหารทุกแห่งให้ความสำคัญ

ความยั่งยืนของระบบเฝ้าระวัง ผู้บริหารทั้งในระดับจังหวัดและอำเภอมีนโยบายที่ชัดเจน กำหนดให้เป็นตัวชี้วัดหลักในระดับจังหวัด มีคู่มือและมาตรฐานตลอดจนแนวทางการดำเนินที่ชัดเจน

การใช้ประโยชน์จากระบบเฝ้าระวัง ระดับจังหวัดมีการสรุป

วิเคราะห์สถานการณ์โรคทุกสัปดาห์เสนอผู้บริหารและส่งข้อมูลย้อนกลับให้ระดับอำเภอทุกสัปดาห์ สำหรับในระดับอำเภอมีการสรุปวิเคราะห์สถานการณ์โรคทุกเดือนนำเสนอผู้บริหารในที่ประชุมหัวหน้าส่วนราชการในระดับอำเภอ/คปสอ. เพื่อใช้ประโยชน์ในการสอบสวนควบคุมโรค รวมทั้งการพยากรณ์แนวโน้มการเกิดโรค และนำข้อมูลมาใช้ในการวางแผนแก้ไขปัญหาในพื้นที่

สรุปและอภิปรายผลการศึกษา

จากการประเมินระบบเฝ้าระวังโรคไข้เลือดออกของจังหวัดร้อยเอ็ด ในกลุ่มตัวอย่างโรงพยาบาลทั้ง 4 แห่ง ทั้งในคุณลักษณะเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ พบว่า โรงพยาบาลทุกแห่งมีแนวทางปฏิบัติการเฝ้าระวังและรายงานโรคที่คล้ายคลึงกัน การรายงานโรคไข้เลือดออก หากพบผู้ป่วยสงสัยหรือป่วยเป็นโรคไข้เลือดออก เข้ารับการรักษาในโรงพยาบาล มีการแจ้งรายงานตามระบบเร่งด่วนไปยังศูนย์ระดับวิทยาอำเภอและจังหวัด ภายใน 24 ชั่วโมง สำหรับนิยามในการรายงานโรคส่วนใหญ่จะใช้ตามการวินิจฉัยโดยแพทย์ สำหรับการรายงานตามระบบ 506 จะบันทึกข้อมูลลงในโปรแกรมเฝ้าระวังทางระบาดวิทยา เมื่อผู้ป่วยกลับบ้านหรือแพทย์สรุปการวินิจฉัยเรียบร้อยแล้ว จากผลการศึกษาเชิงปริมาณ พบว่า ในภาพรวมความไวหรือความครบถ้วนในการรายงานโรคไข้เลือดออกตรงตามนิยามการเฝ้าระวังของสำนักระบาดวิทยา ร้อยละ 84.4 ค่าพยากรณ์บวก ร้อยละ 76.5 เมื่อใช้นิยามตามการวินิจฉัยโดยแพทย์ พบว่า ความไว ร้อยละ 74.3 ค่าพยากรณ์บวก ร้อยละ 98.8 หากจำแนกรายโรงพยาบาล พบโรงพยาบาลที่มีความไวในการรายงานต่ำ 1 แห่ง (ร้อยละ 14.3) เนื่องจาก มีการเปลี่ยนเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบงานใหม่ และไม่ได้มีการลงไปเก็บข้อมูลที่หอผู้ป่วย รวมทั้งแพทย์มีการสรุปวินิจฉัยล่าช้า สำหรับอีก 3 แห่ง พบว่า มีความไวในการรายงานมากกว่า ร้อยละ 80 เจ้าหน้าที่ระดับวิทยามีความรู้และเข้าใจในระบบงานเป็นอย่างดี มีการลงไปเก็บข้อมูลที่หอผู้ป่วยทุกวัน รวมทั้งมีการประชุมแพทย์และพยาบาลในเรื่องการวินิจฉัยการดูแลรักษาผู้ป่วยไข้เลือดออก มีการกำหนดเกณฑ์ในการวินิจฉัยโรค โดยใช้นิยามของคู่มือแนวทางการวินิจฉัยและรักษาไข้เดงกี ของกรมการแพทย์กระทรวงสาธารณสุข และแพทย์มีการสรุปและลงวินิจฉัยโรคไว้ในเวชระเบียนผู้ป่วย จึงทำให้ค่าพยากรณ์บวกตามนิยามการวินิจฉัยโดยแพทย์สูง สำหรับโรงพยาบาลที่มีค่าพยากรณ์บวกต่ำ เมื่อใช้นิยามการเฝ้าระวังของ สำนักระบาดวิทยา มี 1 แห่ง (ค่าพยากรณ์บวก ร้อยละ 57.9) เนื่องจาก การใช้นิยามการเฝ้าระวังโรคของสำนักระบาดวิทยา ในผู้ป่วยที่วินิจฉัยเป็นไข้เลือดออกนั้น จะต้องมีการตรวจ Tourniquet test ที่ให้ผลบวกร่วมด้วย ซึ่งจากการทบทวนเวชระเบียน พบว่า ในรายที่ไม่ได้ทำ Tourniquet test หรือ ไม่ได้ระบุผลลงในเวชระเบียน จึงไม่

สามารถสรุปการวินิจฉัยโดยใช้นิยามนี้ได้ นอกจากนี้อาการและอาการแสดงที่ระบุไว้ในนิยามการเฝ้าระวังโรคของสำนักกระบาดวิทยา ไม่มีการลงบันทึกไว้ในเวชระเบียนที่พบทวน จึงทำให้ค่าพยากรณ์บวกต่ำ

ในส่วนของคุณภาพข้อมูล พบว่า ความถูกต้องของการบันทึกข้อมูลในระบบเฝ้าระวัง มีความถูกต้องในเกณฑ์ดี ในทุกตัวแปรที่ศึกษา และความเป็นตัวแทนผู้ป่วยเมื่อเปรียบข้อมูลจากระบบเฝ้าระวังและจากการสำรวจ พบว่า ข้อมูลสอดคล้องกันสามารถใช้เป็นตัวแทนกันได้ เนื่องจากข้อมูลจากระบบเฝ้าระวัง มีความครบถ้วนสูง (ร้อยละ 84.4)

สำหรับความทันเวลาในการแจ้งรายงานโรคตามระบบเร่งด่วน หลังจากพบผู้ป่วย พบว่า ความทันเวลาในการรายงานภายใน 24 ชั่วโมง ร้อยละ 76.5 ซึ่งถือว่าอยู่ในระดับพอใช้ สำหรับผู้ป่วยที่มีการรายงานช้ามากกว่า 48 ชั่วโมง ร้อยละ 11.8 เนื่องจากการสรุปวินิจฉัยล่าช้า คือ สรุปวินิจฉัยในวันที่ผู้จำหน่ายกลับบ้าน

หากพิจารณาในภาพรวมแล้ว พบว่า ระบบการเฝ้าระวังโรคใช้เลือดออกของจังหวัดร้อยเอ็ด เมื่อใช้นิยามการเฝ้าระวังของสำนักกระบาดวิทยา และนิยามตามการวินิจฉัยของแพทย์ มีความไวของการรายงานอยู่ในเกณฑ์ดี

ข้อเสนอแนะ

1. ผู้รับผิดชอบระบบเฝ้าระวังโรคของโรงพยาบาล ควรมีการจัดทำแผนผังเกี่ยวกับระบบการเฝ้าระวังและรายงานโรค รวมทั้งนิยามการเฝ้าระวังโรค จัดประชุมชี้แจงให้กับผู้ที่เกี่ยวข้องในระบบการเฝ้าระวังทราบ เพื่อปฏิบัติให้เป็นไปในแนวทางเดียวกัน ซึ่งจะทำให้ข้อมูลมีความถูกต้อง ครบถ้วน ทันเวลามากขึ้น
2. โรงพยาบาลทุกแห่ง ควรให้ความสำคัญกับการทำ Tourniquet test ในผู้ป่วยที่สงสัยไข้เลือดออกทุกราย ซึ่งจะช่วยในการวินิจฉัยโรคและทำให้คุณภาพการรายงานผู้ป่วยถูกต้อง ครบถ้วนมากขึ้น
3. ในระดับจังหวัด ควรมีการจัดประชุมชี้แจงเกี่ยวกับระบบการเฝ้าระวังและรายงานโรคแก่แพทย์และพยาบาลจบใหม่ ในช่วงที่มีการปฐมนิเทศก่อนออกปฏิบัติงาน

ตารางที่ 1 ความไวและค่าพยากรณ์บวกของระบบเฝ้าระวังโรคไข้เลือดออก จังหวัดร้อยเอ็ด ระหว่างวันที่ 1 มกราคม - 31 พฤษภาคม 2553

นิยามเฝ้าระวังโรคสำนักกระบาดวิทยา				นิยามโดยแพทย์วินิจฉัย			
รายงาน 506		+	-	รวม	+	-	รวม
	+	65	20	85	84	1	85
	-	12	27	39	29	10	39
	รวม	77	47	124	113	11	124

Sensitivity = 84.42 %   Sensitivity = 74.34 %

PPV = 76.47 %   PPV = 98.82 %

4. ควรมีการจัดประชุมเพื่อพัฒนาระบบข้อมูลการเฝ้าระวังโรคในระดับจังหวัดอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง เพื่อเป็นการทบทวนมาตรการและแนวทางการดำเนินงาน ตลอดจนรับทราบปัญหาอุปสรรคและร่วมกัน หาแนวทางเพื่อแก้ไข และพัฒนาระบบการเฝ้าระวังให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณผู้อำนวยการโรงพยาบาลทั่วไป โรงพยาบาลชุมชน แพทย์ พยาบาล เจ้าหน้าที่ระดับวิทยาและ เจ้าหน้าที่เวชสถิติ ที่ให้ความอนุเคราะห์ข้อมูลและให้ความร่วมมือเพื่อการศึกษาในครั้งนี้ เจ้าหน้าที่ศูนย์ระดับวิทยาและกลุ่มงานป้องกันควบคุมโรค สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดร้อยเอ็ด ที่ร่วมเป็นทีมในการประเมิน และนายแพทย์เจตสรร นามวาท สำนักกระบาดวิทยา ที่กรุณาให้คำแนะนำและเป็นที่ปรึกษาในการศึกษาครั้งนี้

เอกสารอ้างอิง

1. ธนรักษ์ ผลิพัฒน์. แนวทางการประเมินระบบเฝ้าระวังทางสาธารณสุข. พิมพ์ครั้งที่ 3. นนทบุรี; 2551.
2. สุริยะ คูหะรัตน์, บรรณาธิการ. นิยามโรคติดต่อประเทศไทย. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์, 2546.
3. ศิริเพ็ญ กัลป์ยานรจุ, สุจิตรา นิมนานิตย์. แนวทางการวินิจฉัยและรักษาโรคไข้เลือดออกเดงกี ฉบับแก้ไขปรับปรุงครั้งที่ 2. พิมพ์ลักษณ์, นนทบุรี; 2551.
4. สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดร้อยเอ็ด. คู่มือการดำเนินงานป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก จังหวัดร้อยเอ็ด; 2542.

แนะนำการอ้างอิงสำหรับบทความนี้

บุญมี โพธิ์สนาม, สุภาพรณ์ มิตรภานนท์. การประเมินระบบเฝ้าระวังโรคไข้เลือดออก จังหวัดร้อยเอ็ด ปี พ.ศ. 2553. รายงานการเฝ้าระวังทางระบาดวิทยาประจำสัปดาห์ 2554; S20-S24.

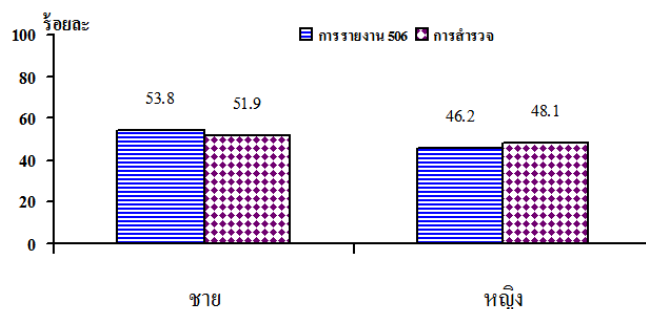
Suggested Citation for this Article

Boonme Posanam, Supaporn Midtrapanon. Evaluation of Dengue Diseases (DF, DHF, DSS) Surveillance in Roi Et Province, 2010. Weekly Epidemiological Surveillance Report 2011; S20-S24.

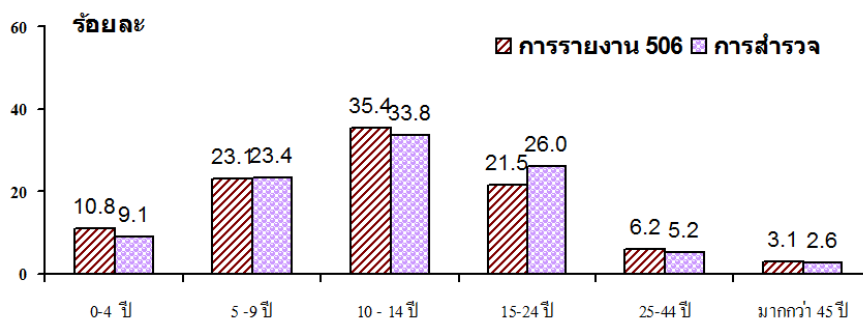
ตารางที่ 2 ความไวและค่าพยากรณ์บวก จำแนกรายโรงพยาบาล จังหวัดร้อยเอ็ด ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม - 31 พฤษภาคม 2553 (N = 4)

ระบบเฝ้าระวังโรคใช้เลือดออก		จำนวนโรงพยาบาลตามระดับผลงาน (แห่ง)		
		ดี	พอใช้	ควรปรับปรุง
นियามการเฝ้าระวังของ	ความไว	3	0	1
สำนักระบาดวิทยา	ค่าพยากรณ์บวก	3	0	1
นियามโดยแพทย์วินิจฉัย	ความไว	3	0	1
	ค่าพยากรณ์บวก	4	0	0

หมายเหตุ ระดับดี หมายถึง ความไวและค่าพยากรณ์บวกมากกว่าร้อยละ 70 ระดับพอใช้ ร้อยละ 50 - 70 และควรปรับปรุง น้อยกว่าร้อยละ 50

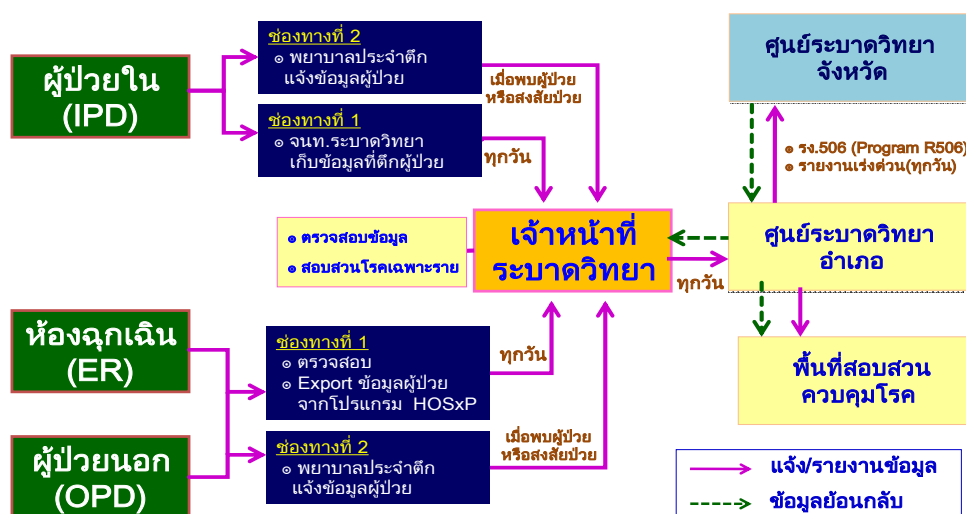

รูปที่ 1 ร้อยละผู้ป่วยใช้เลือดออกจากระบบรายงาน 506 และจากการค้นหา จำแนกตามเพศ จังหวัดร้อยเอ็ด ระหว่างวันที่ 1 มกราคม - 31 พฤษภาคม 2553

รูปที่ 2 ร้อยละผู้ป่วยใช้เลือดออกจากระบบรายงาน 506 และจากการสำรวจ จำแนกตามกลุ่มอายุ จังหวัดร้อยเอ็ด ระหว่างวันที่ 1 มกราคม - 31 พฤษภาคม 2553

รูปแบบระบบการเฝ้าระวังโรคใช้เลือดออกของโรงพยาบาลและเครือข่ายสาธารณสุขในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด

รูปที่ 3 โครงสร้างระบบการเฝ้าระวังและรายงานโรคใช้เลือดออกของโรงพยาบาล จังหวัดร้อยเอ็ด